

Бейшеналиева У.У.

МУЛЬТИМЕДИАЛЫК ТЕХНОЛОГИЯНЫН НЕГИЗИНДЕ СТУДЕНТТЕРДИН ӨЗ АЛДЫНЧА ИШТӨӨСҮН УЮШТУРУУ

Бейшеналиева У.У.

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

УДК: 378.74.58

Макалада мультимедиялык технологиялар жөнүндө маалымат берилип, мультимедиялык продуктуну пайдалануу аркылуу сабактын сапатын, түшүнүктүүлүгүн жогорулатуу жөнүндө сунуштар жана ал сунуштардын эффективдүү экенин далилдеген фактылар берилген.

Мультимедиа технологиянын негизинде мультимедиялык продукт жасоо менен жалпы студенттер өз алдынча иштөөгө багыт алышат. Мультимедиялык продукт:

1. Биринчиден пайдалануучуга иштөөнүн команда берүү жана жооп алмашуу формаларын талап кылуучу интерактивдүү чөйрө.

2. Экинчиден видео жана аудио эффекттерди пайдалануучу чөйрө.

Мультимедиялык продукттун курамына музыканын коштоосу, видео-клиптер, анимациялар, слайддар галереясы, информациялык базалар кирет.

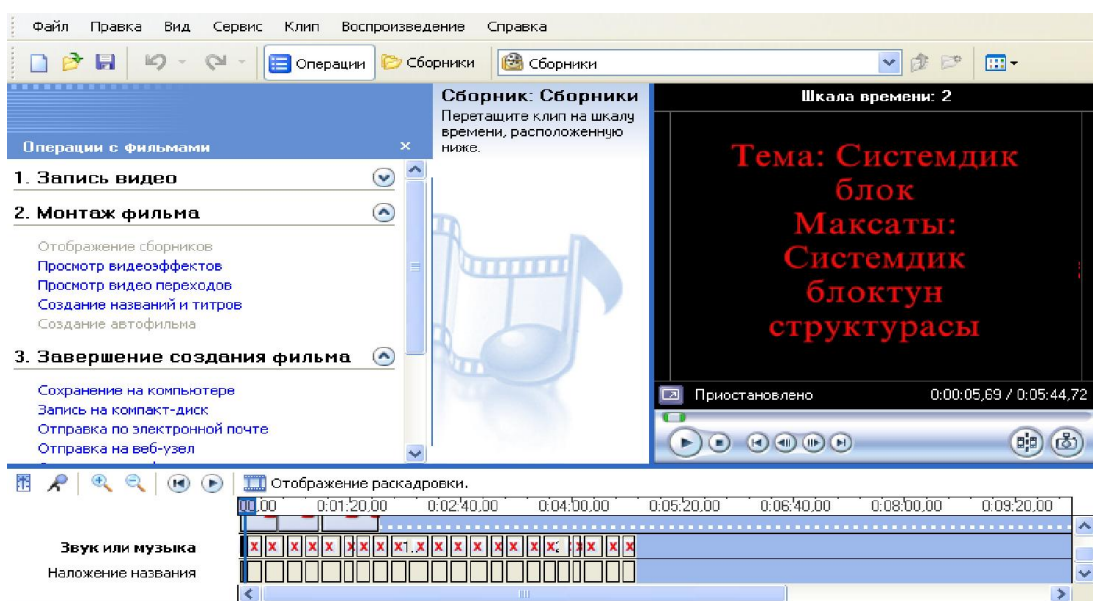
Мультимедиялык продуктулар төмөнкүдөй түрлөргө бөлүнөт:

1. Энциклопедиялар;
2. Үйрөтүүчү программалар;
3. Анимациялык программалар;
4. Слайддар, видео-роликтер;
5. Оюндар ж.б

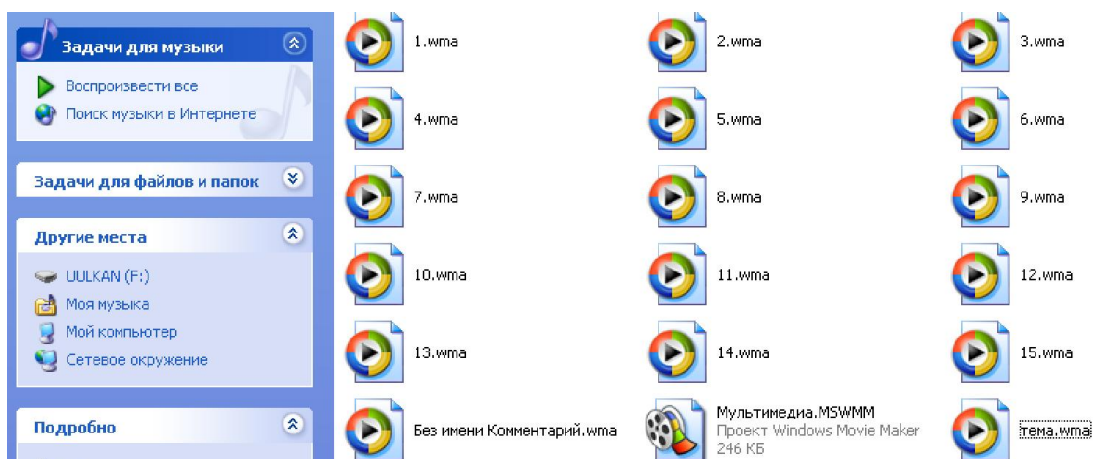
Мунун ичинен слайддарга жана роликтерге үндүн коштоосун кошуп, өтүлгөн сабактардын эффективдүүлүгүн жогорулатуу максатында лекция, практика жана лаборатория учурунда кеңири колдонууга багыт беребиз. Мында студенттердин кызыгуусун жаратуу менен өз алдынча иштөөгө кызыгуусун өнүктүрө алабыз. Жогоруда айтылгандардын негизинде мультимедиа технологиясын колдонуу менен азыркы учурда Нарын мамлекеттик университетинде төмөнкү иштер жасалууда[1].

Мультимедиялык технологиянын негизинде жасалган мультимедиялык продукт үчүн Movie Maker программасы тандалды. Movie Maker программасы башка программалардан видео форматта сактай алышы менен айырмаланат, б.а компьютерде жана DVDде окулуп, студенттер үй шартында окуусун уланта алышат. Бул программа менен аудио, видео жана кыймылсыз маалыматтарды импорттоп, фильм жасоого болот. Аудио-видео түшүнүгүнө токтоло кетсек. Аудиого компьютер аркылуу кепти же музыканы камтыган үндү чыгаруу керек. Адегенде микрофонго сүйлөнүп, сүйлөнгөн сөз сандык моделге коддолот, андан кийин сандык моделдер дискте сакталат, керек болгон учурда моделдер дисктен табылат жана сандык моделдер кайра үнгө которулат. Кепти генерациялоонун экинчи түрү кепти синтездөө деп аталат. Кепти синтездөө эсте сакталып турган сөздөрдү кепке өзгөртөт. Программанын жардамы менен сөздөр анализденет, андан кийин кеп компьютерге туташтырылган үн чыгаргычтан уктурулат. MIDI портун пайдаланып компьютерге туташтырылган музыкалык түзүлүш аркылуу үн чыгарылат[2].

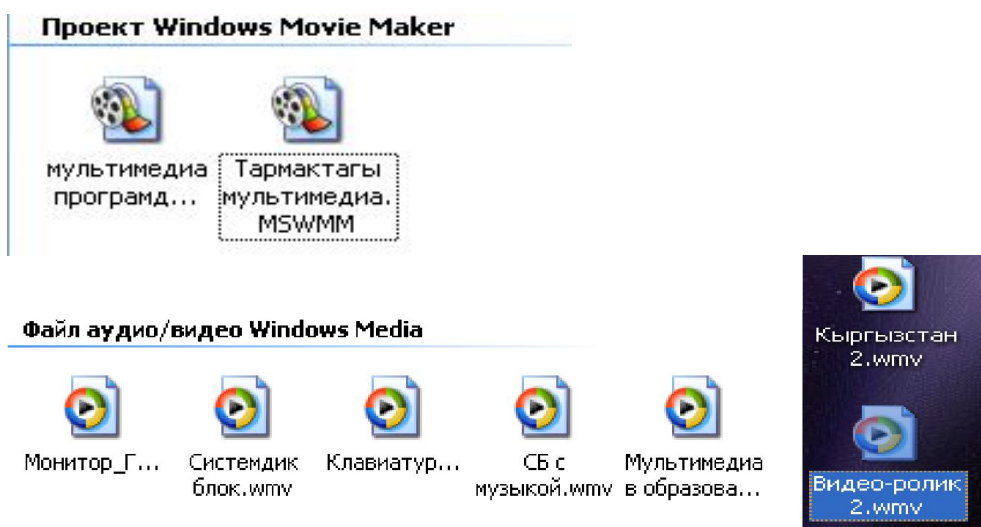
Movie Maker программасы менен түзүлгөн фильмди, роликтерди, мультимедиялык продуктуларды CD, CD-RW, Flash дисктерине көчүрүп берип ж.б. каалоочуларга электрондук почтадан жиберүүгө мүмкүнчүлүк түзүлүүдө..

Сүрөт 1. Лекциялык материалды мультимедиялык продукт катары даярдоо.

Сүрөт 2. Үн коштолгон файлдар.

3-сүрөт. Даярдалган мультимедиялык продукт.

Техниканын өнүгүшү менен студенттерге сабак өтүүгө жана аларды өз алдынча иштөөгө кызыктыруунун талапка жооп берген багыты катары мультимедиялык технологияны пайдалана алабыз. Мультимедиялык технология анимация, кыймыл сүрөттөр, түркүн түстөр, эффекттер менен курчалгандыктан адамдын көңүлүн өзүнө бурат. Окуу процессинде мультимедиялык технологияны кеңири колдонуунун негизинде түзүлгөн мүмкүнчүлүктөр:

1. Студенттердин кызыгуусун арттырат;
2. Кабыл алуусун тездетет;
3. Кеңири маалымат ала алат;
4. Ар кыл кесип менен байланыштырууга болот;
5. Үй шартында мугалим жанында болот;
6. Кайталап карап же болбосо кайталап угууга шартталган.

Movie Maker программасында жазалган мультимедиялык продукт семинар, конференцияларда доклад жасоо учурунда эффективдүү презентация болуп эсептелет.

Power Point программасынан жасалган презентациядан артыкчылыгы – докладдын тексти түстүү экранда чагылдырылуу менен бирге үн коштолот. Өтүлүүчү сабактардын лекциясын, практикалык сабак жана лабораториялык иштер боюнча методикалык колдонмолорду өзүнө камтыган мультимедиялык продукт сырттан окуу бөлүмүндө окуган студенттер үчүн өзгөчө баалуу. Себеби жогоруда айтылгандай DVDде окулат, үй шартында мугалим жанында болот.

Мультимедиялык продукт бир эле маалыматтык технологиялар багытындагы иш алып баруучуларга таандык эмес, бардык кесип ээлерине керек. Мисалы

электроника сабагында чийилүүчү бир нече приборлордон турган электр чынжырынын схемасын ток кайсы багытта кайсы прибордон өтөөрүн жана кандай иш аткараарын түшүндүрмөсү (жаздырылган үн) менен бирдикте экрандан көрүү доскага бор менен чийилген схемага караганда бир канча жогорку деңгээлде көңүл бураарлык жана түшүнүктүү.

Ошондой эле биология сабагында өсүмдүктүн уруктан өнүп чыгып, кайра урук чачканга чейинки жүрүүчү процесстин анимацияда чагылдырылышы студенттерге жеткиликтүү болот деп ишенем.

Мультимедиялык продуктуну пайдалануу менен өтүлүүчү сабак жогорку деңгээлде болуусу үчүн ал продукт сапаттуу жасалышы керек. Сапаттуу мультимедиялык продукт даярдоо үчүн өз кесибин мыкты билген адис компьютерди ошондой эле графикалык программаларды кесиби менен айкалыштыра билүүсү зарыл. Илим менен техниканын өнүккөн доорунда жашап жаткан соң, биз келечекте ушул талапка жооп берген адистерди даярдоого багыт алышыбыз керек.

Адабияттар:

1. Бейшеналиева У.Ү. Окуу процессинде мультимедиялык технологияны колдонуп, студенттердин маалыматтык компетенттүүлүгүн калыптандыруу. Бишкек, Известия ВУЗов 2008., № 1-2, с.38
2. Беримкулов У.Н., Өмүралиев.А.С., Бабак.В.Ф. Компьютер жана Интернет., 34 бет.
3. Филатов О.К. Информатизация технологий обучения в высшей школе.-М.,2001.
4. Хаймина Л.Э, Зайкова А.Е, Орешкова М.Н. Специализации «Мультимедиа и Интернет технологии» на математическом факультете. Поморский государственный университет им. М.В.Ломоносова, г. Архангельск.